

KWALITEITSKADER

LEIDRAAD VOOR HANDELEN

LOB

LEESWIJZER

Je kunt dit Kwaliteitskader LOB op verschillende manieren gebruiken, afhankelijk van waar je staat en wat je nodig hebt. Het kwaliteitskader is bedoeld als leidraad voor het versterken en borgen van LOB in de praktijk. Je kunt het op verschillende manieren gebruiken, afhankelijk van waar je staat en wat je nodig hebt.

Zo gebruik je het Kwaliteitskader LOB

De inhoudsopgave, boven iedere pagina, werkt als een menu. Daarmee navigeer je snel naar drie onderdelen:

- **Basis voor LOB:** visie, uitgangspunten en het belang van LOB
- **Aan de slag:** de kwaliteitscriteria en het stappenplan
- **Verdieping:** onderzoeken, tools en praktijkvoorbeelden

Veel onderdelen zijn aanklikbaar. Op sommige plekken zie je een icoontje dat aangeeft dat je kunt doorklikken. In de menubalk bovenaan elke pagina is het onderdeel waar je bent, licht gemarkeerd. Zo navigeer je makkelijk door het document.

Snel aan de slag: twee invalshoeken

Wil je direct werken aan LOB in jouw school of opleiding? Dan kun je twee routes kiezen:

1. Start bij de kwaliteitscriteria

Deze zijn gekoppeld aan de vijf uitgangspunten uit de sectoroverstijgende visie op LOB.

2. Werk met het 5-stappenplan LOB

Dit helpt je om LOB doelgericht te ontwikkelen en te borgen. Elke stap is gekoppeld aan relevante kwaliteitscriteria. Het stappenplan is een hulpmiddel, geen vast stramien.

Bij het stappenplan hoort een checklist. Die laat snel zien wat al stevig staat en waar nog ontwikkeling nodig is.

Verdieping

Alle onderzoeken, tools, praktijkvoorbeelden en bronnen waarnaar in het document wordt verwezen, zijn overzichtelijk samengebracht onder het menu item **Verdieping**. Zo vind je verdieping en inspiratie altijd terug op één plek.

We wensen je veel plezier en succes met het versterken van LOB binnen jouw onderwijsinstelling.

INHOUDSOPGAVE

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader	4
Het belang van LOB	5
Procesmatige aanpak	6
LOB vanuit leerlingen/studenten	7
Kansrijk kiezen	8

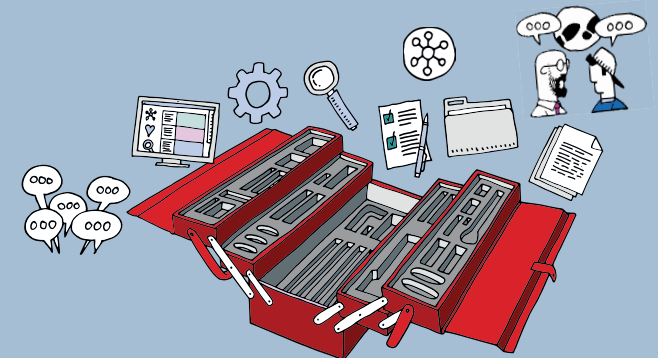
AAN DE SLAG

Sector overstijgende visie	9
Kwaliteitscriteria	10
Stappenplan	24

VERDIEPING

Onderzoek	28
Tools & praktijkvoorbeelden	34
Bronnen	35
Begrippenlijst	37

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

OVER HET KWALITEITSKADER LOB

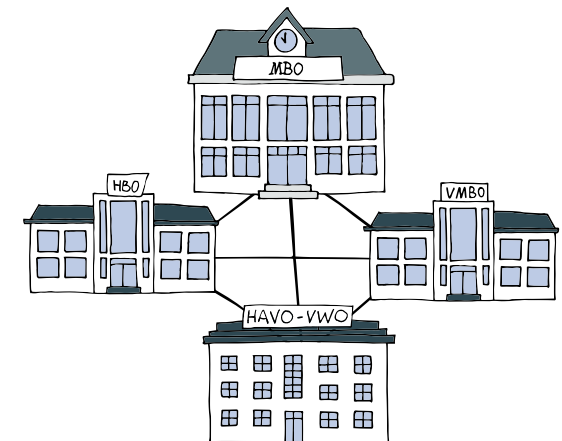
In 2024 hebben de sectorraden VO-raad, MBO Raad en Vereniging Hogescholen samen het Visiedocument LOB vastgesteld. Hierin spreken zij hun gezamenlijke ambitie, visie en agenda uit voor loopbaanontwikkeling, -oriëntatie en begeleiding (LOB). Dit kwaliteitskader is een vertaling van de visie naar de praktijk: het maakt concreet dat afspraken en kwaliteitscriteria richtinggevend en stimulerend zijn voor LOB binnen elke school of opleiding.

De kwaliteitscriteria in dit kader zijn niet alleen gebaseerd op actuele kennis en onderzoek, maar vormen ook een uitnodiging: realiseer de basis én blijf samen werken aan verdere kwaliteitsverbetering van LOB.

Dit kwaliteitskader is bedoeld voor alle onderwijsprofessionals uit het voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (hbo) die direct of indirect betrokken zijn bij de (beleids)-ontwikkeling, implementatie en borging van LOB binnen hun onderwijsinstelling.

Er is bewust gekozen voor één kwaliteitskader voor vo, mbo en hbo. De kernprincipes van LOB zijn immers overal gelijk. Een gezamenlijk kader versterkt de doorlopende leerlijn, zorgt voor herkenbaarheid en een gedeelde taal en bevordert de samenwerking tussen onderwijssectoren en externe partners. Door het hanteren van een gezamenlijk kwaliteitskader wordt versnippering voorkomen en ontstaat een stevig fundament voor loopbaanontwikkeling.

Binnen dit kwaliteitskader is volop ruimte voor differentiatie en sector-specifieke invulling. Iedere sector, school of opleiding kan eigen accenten leggen die passen bij de eigen LOB-visie, cultuur en de ontwikkelingsfase van leerlingen of studenten.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

HET BELANG VAN LOB

In een wereld die voortdurend verandert, geeft LOB leerlingen en studenten de regie over hun eigen loopbaan. Door het ontwikkelen van loopbaanvaardigheden leren zij bewuste keuzes maken, zich aan te passen aan nieuwe situaties en hun talenten en ambities optimaal te benutten. LOB draagt zo bij aan de vorming van wendbare, zelfsturende professionals die klaar zijn voor een leven lang ontwikkelen.

Deze ontwikkeling begint al in het vo, waar leerlingen ontdekken wie ze zijn, waar hun motivatie ligt en welke vervolgopleiding of beroep bij hen past - altijd met oog voor het arbeidsmarktperspectief.

In het mbo bouwen studenten hierop voort: zij leren bewuste keuzes maken voor hun volgende stap en krijgen inzicht in hun kwaliteiten, waarden en motieven. Zo nemen ze zelf de regie over hun loopbaan en bereiden ze zich gericht voor op vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt.

In het hbo staat breder studentsucces centraal. Studenten worden begeleid in het vormgeven van hun professionele identiteit en hun rol in de samenleving, zodat zij niet alleen studiesucces behalen, maar ook persoonlijk groeien en bijdragen aan de maatschappij.

Naast het ontwikkelen van loopbaanvaardigheden versterkt LOB de weerbaarheid van leerlingen en studenten. Ze leren omgaan met tegenslagen en onzekerheden, ontdekken hun talenten en bouwen vertrouwen op in hun eigen kunnen (self-efficacy). Zo ontwikkelen ze het zelfvertrouwen en de veerkracht om hun loopbaan actief te sturen en bewuste keuzes te maken voor hun toekomst.

De snel veranderende arbeidsmarkt vraagt om breed inzetbare vaardigheden, zoals analytisch denken, samenwerken, digitale en loopbaanvaardigheden. Het onderwijs heeft de opdracht om leerlingen en studenten hierin te begeleiden, zodat zij klaar zijn voor een toekomst vol kansen en uitdagingen.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

LOB ALS PROCESMATIGE AANPAK

LOB is geen losstaand instrument voor het maken van studie- of beroepskeuzes, maar een doorlopend ontwikkelproces dat leerlingen en studenten actief ondersteunt in hun persoonlijke ontwikkeling binnen het bredere kader van een leven lang ontwikkelen (LLO). Dit vraagt om een structurele verankering van LOB in het onderwijs. Het onderwijs verschuift daarmee van een focus op inhoud naar een aanpak waarin persoonlijke groei en ontwikkeling centraal staan.

Onderwijsinstellingen faciliteren een leeromgeving waarin leerlingen en studenten worden uitgedaagd om te leren van ervaringen, te reflecteren op zichzelf, hun omgeving te verkennen, bewuste keuzes te maken, loopbaanstappen te zetten en netwerken op te bouwen. Zo ontwikkelen zij loopbaanvaardigheden waarmee ze blijvend regie voeren over hun eigen ontwikkeling, nu én in de toekomst.

Begeleiders zoals mentoren, docenten, decanen, praktijkopleiders, studie(keuze/loopbaan)adviseurs en coaches spelen hierin een cruciale rol. Zij beschikken over de kennis en vaardigheden om leerlingen en studenten op een coachende en loopbaangerichte manier te begeleiden, waardoor zij optimaal kunnen bijdragen aan hun ontwikkeling.

Nauwe samenwerking met het werkveld is daarbij essentieel, zodat leerlingen en studenten leren en ervaringen opdoen in contexten die aansluiten bij de realiteit buiten de schoolmuren.

Om deze aanpak te laten slagen, is het belangrijk dat onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven op bestuurlijk en regionaal niveau samen richting geven aan LOB, vanuit een gedeelde visie op een leven lang ontwikkelen. Dit vraagt om duidelijke positionering, ondersteuning en kwaliteitsborging van LOB binnen het onderwijs. Voor alle onderwijsinstellingen geldt dat ze zich daarbij houden aan de wettelijke vereisten voor LOB.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

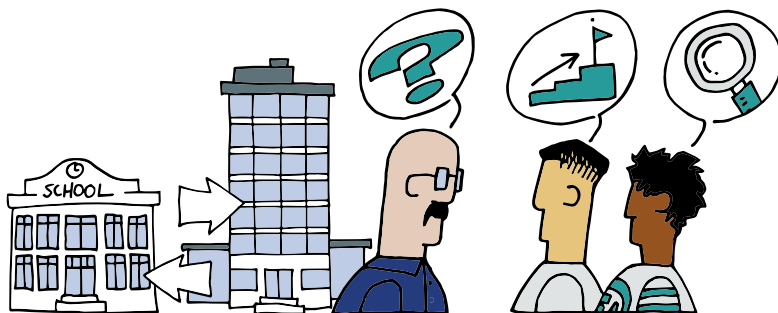
Begrippenlijst

LOB VANUIT LEERLINGEN EN STUDENTEN

Voor leerlingen en studenten is LOB de kans om zichzelf te ontdekken, hun talenten te ontwikkelen en richting te geven aan hun toekomst. Leerlingen en studenten zoeken begeleiding die écht aansluit bij hun eigen vragen, ambities en ontwikkelingsfase. Ze willen persoonlijke relevantie ervaren in hun leertraject.

Uit onderzoek blijkt dat leerlingen en studenten behoefte hebben aan maatwerk en persoonlijke gesprekken met mentoren of coaches die hen echt kennen. Individuele begeleiding en ruimte voor het eigen verhaal zijn essentieel. Door praktijkervaringen op te doen en daarop te reflecteren, groeit hun zelfvertrouwen en leren ze bewuste keuzes maken voor hun loopbaan.

Jongerenorganisaties onderstrepen het belang van een persoonlijke, samenhangende en levendige aanpak van LOB. Zij pleiten voor LOB waarin de leerling of student centraal staat, met ruimte voor eigen regie, maatwerk en begeleiding die past bij hun leefwereld en ontwikkeling. LOB is dan geen losse verzameling aan activiteiten, maar een geïntegreerd en samenhangend onderdeel van het onderwijsprogramma dat bijdraagt aan een doorlopende leerlijn naar de arbeidsmarkt en het verdere leven.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

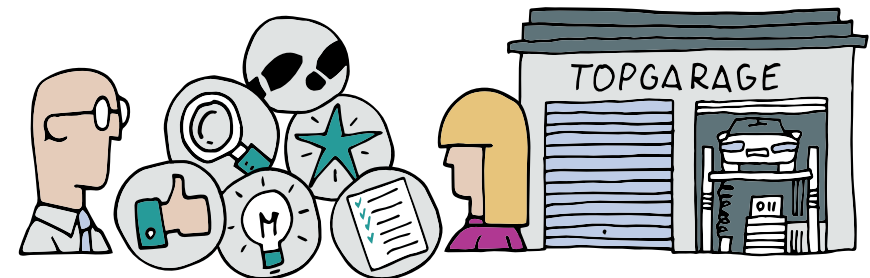
KANSRIJK KIEZEN

Arbeidsmarktinformatie speelt een belangrijk rol binnen LOB, want het helpt leerlingen en studenten om weloverwogen keuzes te maken voor hun studie en loopbaan. Toch blijft het onderzoeken van kansen op werk vaak onderbelicht. Juist door leerlingen en studenten te stimuleren om zich een realistisch beeld te vormen van de arbeidsmarkt, bereiden we hen beter voor op hun toekomst. Stages en praktijkgerichte opdrachten bieden waardevolle ervaringen, terwijl reflectie op deze momenten en loopbaangerichte gesprekken leerlingen en studenten helpen om hun eigen kwaliteiten, motieven en ambities te verbinden aan de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Zo krijgt arbeidsmarktinformatie betekenis binnen het leerproces van leerlingen en studenten.

In de praktijk laten jongeren zich bij hun studiekeuze vooral leiden door hun interesses en de wens om betekenisvol werk te doen, en minder door cijfers over baankansen. Vaak kennen zij beroepen vooral uit hun directe omgeving, vinden ze arbeidsmarktdata lastig te interpreteren en raken ze door het grote aanbod aan keuzes snel overweldigd. Het optimisme dat het uiteindelijk wel goed komt, vermindert bovendien de urgentie om zich echt te verdiepen in arbeidsmarktperspectieven.

Veel leerlingen en studenten weten niet waar ze betrouwbare informatie kunnen vinden of hoe ze deze kunnen koppelen aan hun eigen toekomst, waardoor het arbeidsmarktperspectief vaak onderbenut blijft in het keuzeproces.

Om arbeidsmarktinformatie echt waardevol te maken, is het belangrijk deze concreet en relevant te maken. Inspirerende LOB-activiteiten, ervaringsverhalen van alumni en praktische tools brengen de arbeidsmarkt tot leven en maken de koppeling met persoonlijke ontwikkeling. Het vraagt van begeleiders dat zij leerlingen en studenten bewust en systematisch leren omgaan met arbeidsmarktinformatie binnen het LOB-proces. Zo ondersteunen we leerlingen en studenten bij het maken van bewuste keuzes en vergroten we hun kansen op een toekomst die bij hen past.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sectoroverstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

SECTOROVERSTIJDENDЕ VISIE OP LOB

In het [Visiedocument LOB](#) verwoorden de sectorraden VO-raad, MBO Raad en de Vereniging Hogescholen (VH) hun gezamenlijke ambitie, visie en agenda voor loopbaanontwikkeling, -oriëntatie en -(studie)-begeleiding (LOB). De sectorraden zien LOB als een wezenlijk onderdeel van het onderwijs en vinden het belangrijk dat het in de hele onderwijskolom goed verankerd is - zowel binnen de onderwijsinstellingen als op de onderwijsovergangen. Zij doen geen uitspraken over de uitwerking in concrete LOB-programma's, dat is voorbehouden aan de onderwijsinstellingen.

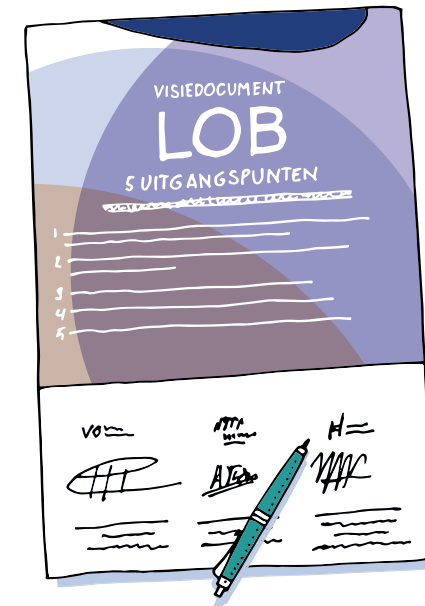
Gezamenlijke ambitie voor LOB

De gezamenlijke ambitie voor LOB houdt in dat alle leerlingen en studenten tijdens hun studieloopbaan kunnen rekenen op intensieve en uitstekende begeleiding bij:

- het ontwikkelen van loopbaanvaardigheden;
- het maken van een bewuste en gefundeerde keuze voor een vervolgopleiding;
- het oriënteren op een toekomstig werkveld;
- de overstap naar vervolgonderwijs of arbeidsmarkt.

Gezamenlijke visie op LOB

Aan de basis van LOB staan de volgende vijf uitgangspunten. Op de volgende pagina's worden deze uitgangspunten verder uitgewerkt en verbonden aan de richtinggevende kwaliteitscriteria voor LOB.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sectoroverstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

OVERZICHT 5 UITGANGSPUNTEN - SECTOROVERSTIJGENDE VISIE OP LOB

UITGANGSPUNT 1	Het is een opdracht van het onderwijs om leerlingen en studenten te begeleiden in de ontwikkeling van loopbaanvaardigheden voor een leven lang ontwikkelen.
UITGANGSPUNT 2	LOB sluit aan op het talent en interesse van de leerling/student én heeft aandacht voor kansen op de arbeidsmarkt.
UITGANGSPUNT 3	Scholen faciliteren een krachtige LOB-leeromgeving.
UITGANGSPUNT 4	Goede LOB vraagt om regionale samenwerking tussen de onderwijssectoren en met andere partijen.
UITGANGSPUNT 5	Er is blijvende aandacht nodig voor de uitvoering en kwaliteit van LOB.

Het kwaliteitskader
 Het belang van LOB
 Procesmatige aanpak
 LOB vanuit leerlingen/studenten
 Kansrijk kiezen

Sector-overstijgende visie
 Kwaliteitscriteria
 Stappenplan

Onderzoek
 Tools & praktijkvoorbeelden
 Bronnen
 Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 1

RICHTINGGEVENDE KWALITEITS-CRITERIA VOOR LOB

In dit hoofdstuk worden de voorwaarden voor LOB uitgewerkt in concrete kwaliteitscriteria. Deze criteria vormen een praktische vertaling van het visiedocument LOB en sluiten aan bij de uitgangspunten die daarin zijn opgenomen als fundament voor de inrichting van LOB.

UITGANGSPUNT 1:

Het is een opdracht van het onderwijs om leerlingen en studenten te begeleiden in de ontwikkeling van loopbaanvaardigheden voor een leven lang ontwikkelen.

De leerlingen en studenten van nu komen in een snel veranderende maatschappij en arbeidsmarkt terecht waarin loopbanen onzeker zijn. In een maatschappij en arbeidsmarkt die continu in beweging zijn, is het essentieel dat leerlingen en studenten leren stevig in het leven te staan: ze ontdekken wie ze zijn, wat ze willen en wat ze kunnen, hoe de arbeidsmarkt in elkaar zit en daar regie op te pakken. Dit vraagt om competenties waarmee zij zich een leven lang zowel professioneel als persoonlijk kunnen blijven ontwikkelen (Kuijpers, 2020).

TIP
 Hulp nodig bij een stap?
 Klik op een icoontje!

Het is de opdracht van het onderwijs om leerlingen en studenten te ondersteunen in de ontwikkeling van de competenties die hiervoor nodig zijn. In het voortgezet onderwijs en het mbo is dit vertaald in de vijf [loopbaancompetenties](#) (Meijers et al. 2013). Het ontwikkelen van deze competenties loopt als een rode draad door de gehele onderwijskolom, van primair tot universitair onderwijs en start met reflectie op kwaliteiten en motieven en vormt de basis voor een leven lang leren.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 1

De vijf loopbaancompetenties staan centraal in deze begeleiding:

1. Kwaliteitsreflectie (**wat kan ik**) het nadenken over eigen kwaliteiten en hoe die in te zetten in de (studie)loopbaan.
2. Motievenreflectie (**waar sta ik voor**) het nadenken over de wensen en waarden die van belang zijn voor de eigen loopbaan.
3. Werkexploratie (**waar ben ik op mijn plek**) het onderzoeken van werk en werkzaamheden, bestaande en mogelijke eisen en waarden in een mogelijk toekomstig beroep en de veranderingen daarin.
4. Loopbaansturing (**hoe bereik ik mijn doel**) loopbaangerichte planning en beïnvloeding van het leer- en werkproces.
5. Netwerken (**wie kan mij helpen**) contacten opbouwen en onderhouden op de arbeidsmarkt, gericht op loopbaanontwikkeling.

Door deze competenties te ontwikkelen, zijn leerlingen en studenten in staat om op elk moment weloverwogen keuzes te maken en flexibel in te spelen op veranderingen in studie of werk. LOB biedt hen een doorlopend leerproces waarin ze hun loopbaan actief vormgeven, reflecteren op hun keuzes en nieuwe stappen durven zetten. Dit begint al in het vo en loopt door in het mbo, hbo en uiteindelijk in de beroepspraktijk.

Praktijkvoorbeelden

- [LOB versterkt de verbindingen binnen en buiten de school](#)
Op Stedelijk College Eindhoven is LOB een vaste pijler in het onderwijs. Een doorlopend programma en een vaste LOB-coach zorgen voor meer continuïteit in de begeleiding.
- [LOB is cruciaal tijdens je middelbare schooltijd](#)
LOB is vaak het terrein van mentoren en decanen, maar uiteindelijk draait het om de leerlingen. Hoe kijken zij zelf naar LOB tijdens hun middelbare schooltijd?

Meer informatie en tools

- [Wegwijzer loopbaancompetenties](#)
- [Wegwijzer kwaliteitsboring LOB](#)

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 2

UITGANGSPUNT 2:

LOB sluit aan op het talent en interesse van de leerling en student én heeft aandacht voor kansen op de arbeidsmarkt.

[Arbeidsmarktinformatie](#) is een van de onderdelen van LOB die leerlingen en studenten ondersteunt bij het (leren) maken van een bewuste studie- en loopbaankeuze. Bij het (leren) maken van loopbaankeuzes is het belangrijk dat leerlingen en studenten meer zicht krijgen op wat ze goed kunnen (kwaliteitsreflectie), wat ze leuk vinden (motivatie reflectie) en zich een realistisch beeld kunnen vormen van de arbeidsmarkt (werkexploratie). Hier hoort ook het onderzoeken van de kans op werk bij. Als leerlingen en studenten bij het maken van loopbaankeuzes ook rekening houden met kansen op de arbeidsmarkt, hebben leerlingen en studenten na het voltooien van hun opleiding meer kans op een baan met perspectief.

Onderzoek (Fouarge et al. 2016) wijst uit dat onvoldoende intensieve en/of gerichte loopbaanbegeleiding en onvoldoende gebruik van goede arbeidsmarktinformatie belangrijke oorzaken zijn voor switchen en spijt van de studiekeuze. Rekening houden met de arbeidsmarkt is dus belangrijk, maar niet eenvoudig. Tegelijkertijd is het belangrijk dat LOB niet richtinggevend

is naar opleidingen met een gunstig arbeidsmarktperspectief, wanneer dit niet aansluit bij hun intrinsieke motivatie. De ruimte voor leerlingen en studenten om een eigen, gemotiveerde studie- en loopbaankeuze te maken blijft het uitgangspunt.

Bewustwording en kennis bij begeleiders, over de vraag hoe leerlingen en studenten arbeidsmarktinformatie systematisch en afgewogen in hun LOB-proces kunnen gebruiken, is daarom essentieel.

Laat je inspireren door hoe je [arbeidsmarktinformatie](#) kunt integreren binnen het LOB-proces, hoe het kan worden ingezet en wat dit vraagt van onderwijsprofessionals, of ga aan de slag met de [online module LOB en Arbeidsmarktinformatie](#).

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 2

Ook is het van belang tijdens LOB aandacht te besteden aan realistische opleidings- en beroepsbeelden door leerlingen en studenten kennis te laten maken met de beroepswerkelijkheid, bijvoorbeeld door (snuffel)stages, realistische beroepsfilmpjes, verhalen van alumni. In het onderzoek 'Van beroepsbeeld naar beroepswerkelijkheid' (van Beelen-Slijper et al. 2024) gaat men dieper op dit vraagstuk in.

Ouders hebben een grote invloed op studie- en beroepskeuzes van jongeren. Hun rol is zowel expliciet (advies, gesprekken) als impliciet (verwachtingen, aspiraties). Onderzoek laat zien dat ouderlijke steun kan bijdragen aan succesvolle doorstroom en minder uitval, vooral bij overgangsmomenten zoals van vmbo naar mbo. Ouders kunnen helpen door gesprekken thuis te stimuleren en door hun netwerk in te zetten voor oriëntatie op beroepen. Effectieve ouderbetrokkenheid vraagt om concrete handvatten vanuit onderwijsinstellingen, zoals interactieve ouderavonden, thuisopdrachten en hen meenemen welke arbeidsmarktinformatie betrouwbaar is en hoe je deze kan vertalen.

Praktijkvoorbeelden

- [Een doorlopende LOB-leerlijn naar kansrijke beroepen in Rotterdam-Zuid](#)
In Rotterdam-Zuid helpt een doorlopende LOB-leerlijn leerlingen op weg naar kansrijke beroepen in Haven, Zorg en Techniek. Talentontwikkeling begint daarbij al op de basisschool.
- [Bij de Netwerkplaats draait alles om het leren van betekenisvolle ervaringen](#)
De Netwerkplaats in de Achterhoek verbindt loopbaan- en leervragen met de arbeidsmarkt. Wie een vraag heeft, wordt gekoppeld aan iemand in de regio die verder kan helpen.

Meer informatie en tools

- [Informatie over de arbeidsmarkt helpt bij kansrijk kiezen](#)
- [Arbeidsmarktinformatie integreren binnen de LOB-cyclus](#)
- [Online module 'LOB en Kansrijk kiezen](#)

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 3

UITGANGSPUNT 3:

Scholen faciliteren een krachtige LOB-leeromgeving.

LOB is een proces dat niet op zichzelf staat, maar juist een samenhangend en continu onderdeel vormt van het gehele onderwijsprogramma/ curriculum. Binnen de onderwijsinstelling ontstaat een gezamenlijke aanpak, waarbij teamleden en de onderwijsorganisatie als geheel LOB verweven met de dagelijkse onderwijspraktijk - inhoudelijk én organisatorisch. Door LOB op deze manier te integreren, ontstaat ruimte voor samenwerking, uitwisseling en groei. Dit biedt volop kansen om leerlingen en studenten te ondersteunen in hun ontwikkeling en samen te bouwen aan een inspirerende leeromgeving.

- **Doorlopende leerlijn:** Binnen de onderwijsinstelling wordt LOB benaderd als een traject dat zich uitstrekt over alle leerjaren en onderwijssectoren. Dit perspectief draagt bij aan het stapsgewijs ontwikkelen van loopbaanvaardigheden, waarbij ruimte is voor individuele groei.
- **Verankering op meerdere niveaus:** LOB krijgt betekenis op verschillende niveaus binnen de organisatie, van beleidsvorming tot uitvoering. Deze brede verankering bevordert een gedeelde

verantwoordelijkheid en ondersteunt een duurzame inbedding van loopbaanontwikkeling.

- **Inbedding in vaklessen:** Door LOB te integreren in vaklessen ontstaat een natuurlijke verbinding met het curriculum. Dit biedt mogelijkheden voor vakdocenten om, naast decanen, loopbaancoördinatoren en mentoren, bij te dragen aan loopbaanontwikkeling als onderdeel van het dagelijkse onderwijs.
- **Koppeling met de praktijk:** Samenwerking met externe partners, zoals bedrijven en maatschappelijke organisaties, maakt het mogelijk om LOB te verbinden met praktijkervaringen. Hierdoor wordt de relevantie van loopbaanontwikkeling voor leerlingen en studenten versterkt.
- **Ontwikkeling van loopbaancompetenties:** LOB biedt een kader waarin vaardigheden als reflectie, het maken van keuzes en het nemen van regie over de eigen toekomst centraal staan. Dit draagt bij aan het versterken van het zelfvertrouwen en de wendbaarheid van leerlingen en studenten.

Een [loopbaangerichte leeromgeving](#) ondersteunt leerlingen en studenten om deze loopbaancompetenties te ontwikkelen, zodat zij hun kwaliteiten, motieven en interesses ontdekken en welk profiel, vervolgopleiding of werk hierbij past (Kuijpers et al. 2009). Zij zijn daardoor beter in staat zelf sturing te (blijven) geven aan hun loopbaan.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 3

Een loopbaangerichte leeromgeving brengt leren tot leven door drie krachtige elementen te combineren:

- **Praktijkgericht:** Leerlingen en studenten doen echte ervaringen op, bijvoorbeeld via projecten, stages of gastlessen. Zo ontdekken ze hoe kennis en vaardigheden in de praktijk worden toegepast.
- **Dialogisch:** Er is ruimte voor gesprekken over ervaringen, interesses en keuzes. Denk aan reflectiemomenten in de klas, coachgesprekken of peer-to-peer uitwisseling.
- **Vraaggericht:** Leerlingen oefenen met het maken van kleine, betekenisvolle keuzes, zoals het kiezen van een projectonderwerp of een rol in een groepsopdracht. Zo leren ze stap voor stap regie nemen over hun eigen leer- en loopbaanpad.

Kenmerkend aan een loopbaangerichte leeromgeving is dat praktijkgericht, dialogisch en vraaggericht leren elkaar versterken en in samenhang worden vormgegeven. Door bijvoorbeeld praktijkopdrachten te verbinden met reflectiegesprekken en keuzevrijheid te bieden in het leerproces, ontstaat een rijke leerervaring. Leerlingen en studenten krijgen zo de ruimte om te ontdekken, te reflecteren en keuzes te maken die passen bij hun persoonlijke ontwikkeling en ambities. Deze integrale benadering stimuleert eigenaarschap en groei, en draagt bij aan een

toekomst waarin iedere leerling en student actief richting kan geven aan de eigen loopbaan.

Het loopbaangesprek en de dialoog: de motor van betekenisvolle LOB

Het loopbaangesprek

Het [loopbaangesprek](#) vormt een belangrijk onderdeel binnen een loopbaangerichte leeromgeving. Door samen terug te kijken op ervaringen, ontstaat ruimte voor leerlingen en studenten om hun eigen (studie)-loopbaan en identiteit verder te verkennen en richting te geven. De onderwijsinstelling kan hierin een waardevolle rol spelen door een omgeving te creëren waarin deze gesprekken vanzelfsprekend zijn.

Wanneer er aandacht is voor de vier onderdelen - terugkijken, reflecteren, vooruitkijken en activeren - ontstaat er een klimaat waarin leerlingen en studenten worden gestimuleerd om zelf keuzes te maken en hun ontwikkeling in eigen hand te nemen.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 3

Gebruik de richtvragen uit het document [voorbeeldvragen loopbaan-gesprek](#), als inspiratie om het gesprek af te stemmen op de beleving en situatie van de leerling of student. Zo draagt de onderwijsinstelling bij aan betekenisvolle gesprekken die niet alleen inzicht geven, maar ook het zelfvertrouwen en de regie van leerlingen en studenten versterken. Dit levert een leeromgeving op waarin persoonlijke groei en loopbaanontwikkeling centraal staan.

De trialoog

De trialoog biedt een waardevolle verbinding tussen onderwijs en beroepspraktijk. Tijdens stages krijgen leerlingen en studenten de kans om niet alleen vaktechnische vaardigheden te ontwikkelen, maar ook sociale en persoonlijke competenties zoals samenwerken, communiceren en plannen. Door deze ervaringen te bespreken en te reflecteren, ontstaat ruimte voor verdere persoonlijke en professionele groei.

De onderwijsinstelling kan bijdragen door begeleidingsgesprekken te faciliteren waarin leerling en student, onderwijs en praktijk samenkomen, idealiter in de vorm van een [trialoog](#) (Meijers et al. 2015). In deze gesprekken staat de leerling en student centraal: er wordt mét de leerling en student gesproken, waarbij eigen regie en inbreng worden gestimuleerd. Zo krijgt de leerling en student invloed op de inhoud, voorbereiding en het vervolg van het gesprek, bijvoorbeeld richting netwerken of toekomstperspectief.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

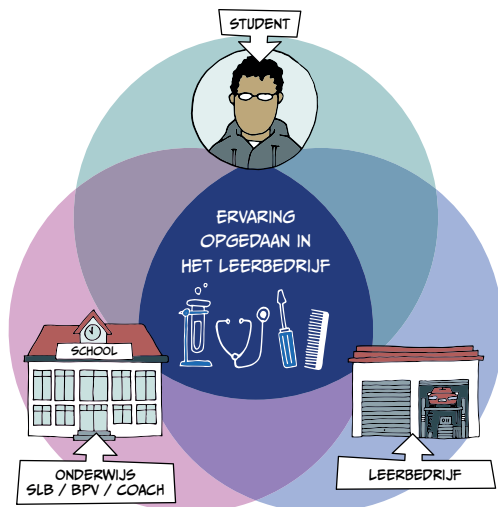
Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 3

De focus ligt op loopbaanontwikkeling en het vinden van een passende beroepsomgeving. [Loopbaancompetenties](#) vormen hierbij het uitgangspunt. Een coachende basishouding - met open, niet-oordelende vragen - draagt bij aan een reflectief en ontwikkelingsgericht gesprek. Dit levert een leeromgeving op waarin leerlingen en studenten actief kunnen bouwen aan hun toekomst en hun eigen loopbaan vormgeven.

De tool [faciliteren LOB- leeromgeving](#) (Hoeve et al. 2020) helpt leidinggevenden bij het ontwikkelen en faciliteren van een loopbaangerichte leeromgeving.

Praktijkvoorbeelden

- [Een loopbaan is méér dan de keuze voor een studie of beroep](#)
Loopbaanontwikkeling gaat over meer dan studiekeuze. Het draait om persoonsvorming, talentontwikkeling en het vinden van een passende plek voor werk in je leven.
- [Loopbaanontwikkeling bij Scalda: samen bouwen aan duurzame ontwikkeling van studenten én medewerkers](#)
Bij Scalda is loopbaanontwikkeling belangrijk voor zowel studenten als medewerkers. LOB en Leven Lang Ontwikkelen versterken daar samen de kwaliteit en toekomstbestendigheid van het onderwijs.

Meer informatie en tools

- [Wegwijzer faciliteren van een LOB-leeromgeving](#)
- [Wegwijzer LOB-leeromgeving](#)
- [Wegwijzer loopbaangesprek](#)
- [Document met voorbeeldvragen voor een loopbaangesprek](#)
- [Wegwijzer loopbaancompetenties](#)

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 4

UITGANGSPUNT 4:

Goede LOB vraagt om regionale samenwerking tussen de onderwijssectoren en met andere partijen.

LOB is een continu en dynamisch ontwikkelproces. Om de kwaliteit en samenhang van dit proces te waarborgen, is een integrale ketenaanpak onmisbaar. Door structurele [samenwerking in de regio](#) ontstaat een krachtige infrastructuur die leerlingen en studenten optimaal ondersteunt bij het opdoen van praktijkervaringen, de overstap naar vervolgonderwijs en de aansluiting op de arbeidsmarkt. Denk hierbij aan het ontwikkelen van [doorlopende leerlijnen](#), het creëren van betekenisvolle praktijkervaringen in bedrijven, het organiseren van oriënterende activiteiten in het vervolgonderwijs en het inzetten van een loopbaandossier dat de gehele onderwijsketen verbindt.

Effectieve samenwerking vraagt om heldere afspraken over verantwoordelijkheid, eigenaarschap en besluitvorming tussen alle betrokken partijen: onderwijsinstellingen, gemeenten, arbeidsmarkt, maatschappelijke organisaties etc. De vijf loopbaancompetenties vormen een krachtige brug tussen onderwijssectoren. Door LOB naadloos te verbinden met begeleiding en activiteiten uit het toeleverend onderwijs ontstaat een

doorlopende leerlijn waarin leerlingen en studenten niet alleen ondersteund worden, maar ook gestimuleerd om hun talenten te ontdekken en richting te geven aan hun toekomst.

Praktijkvoorbeelden

- [Van decanenkring naar decanennetwerk voor duurzaam LOB](#)
Het LOB Netwerk Zuid-Limburg brengt scholen en partners samen om leerlingen beter te ondersteunen in hun loopbaanontwikkeling. Zo wordt gewerkt aan een sterke, doorlopende LOB-lijn en betere samenwerking tussen vo en mbo.
- [Universiteiten slaan een brug naar het vo](#)
De Universiteit Leiden en VU Amsterdam helpen vwo-leerlingen bij de overstap naar de universiteit. Met activiteiten rond academische en studievaardigheden worden leerlingen beter voorbereid op hun vervolgonderwijs.

Meer informatie en tools

- [Handreiking, reflectietool en rapportage Samenwerken in de regio aan doorstroom](#)
- [Checklist doorlopende leerlijn](#)

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 5

UITGANGSPUNT 5:

Blijvende aandacht voor de uitvoering en kwaliteit van LOB.

LOB als rode draad in de onderwijsorganisatie

Een stevige positionering van LOB binnen de onderwijsorganisatie vraagt om leiderschap en betrokkenheid van management en schoolleiding. Door LOB zichtbaar op de agenda te plaatsen en de gezamenlijke ambitie uit te dragen, kunnen zij voorwaarden scheppen voor een duurzame verankering in het onderwijsprogramma. Het bieden van voldoende middelen en een heldere koers maakt het mogelijk dat medewerkers vanuit de LOB-visie werken en zich ontwikkelen tot loopbaangerichte professionals. Op deze manier ontstaat een cultuur waarin LOB vanzelfsprekend is en waarin docententeams samen bouwen aan kwalitatieve loopbaanbegeleiding (Draaisma, 2018).

Richtlijnen voor LOB in de onderwijsorganisatie

Samen bouwen aan een gedeelde visie op LOB

Een loopbaangerichte aanpak krijgt kracht wanneer er een gezamenlijke visie ontstaat die door alle lagen van de organisatie wordt gedragen.

Van bestuurders tot leerlingen en studenten, van decanen tot LOB-coördinatoren: iedereen heeft de mogelijkheid om bij te dragen en mee te denken. Zo groeit LOB uit tot iets dat zichtbaar en voelbaar is in het hele onderwijs. Hoe kan dat eruit zien?

- Op centraal niveau: Door het ontwikkelen van een strategisch LOB-plan, gevoed door een inspirerende visie, kan de onderwijsinstelling richting geven aan loopbaanontwikkeling op de lange termijn. Dit draagt bij aan een duidelijke positionering van LOB binnen de inrichting van de school of afdeling.
- Op teamniveau: Teams kunnen de overkoepelende visie vertalen naar een eigen teamplan, waarin gezamenlijk wordt bepaald hoe LOB-activiteiten vorm krijgen in de dagelijkse praktijk. Dit zorgt voor aansluiting bij de behoeften van leerlingen en studenten, de onderwijscontext en stimuleert eigenaarschap en betrokkenheid.
- Faciliterend en coördinerend: Door het bieden van ruimte, middelen en richting kan het management het proces ondersteunen. Dit maakt het mogelijk om LOB niet alleen als beleidsplan te zien, maar als een levendige praktijk waarin docenten en begeleiders samen werken aan kwalitatieve loopbaanbegeleiding.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 5

Deze gezamenlijke inspanning draagt bij aan een cultuur waarin LOB vanzelfsprekend is en waarin iedereen zich kan ontwikkelen tot loopbaan-gerichte professional.

Kwaliteitscyclus en monitoring

LOB is structureel onderdeel van de kwaliteitszorg. Door LOB te integreren in teamplannen, evaluaties en andere kwaliteitsprocessen, waarborgen we een doorlopende kwaliteitscyclus. Regelmatige metingen van studenttevredenheid en feedbackmomenten, bijvoorbeeld via studentraden, bieden inzicht in de aansluiting van de begeleiding bij de behoeften van [leerlingen en studenten](#).

Instrumenten als de [LOB-scan](#), het [reflectiecanvas](#) en de [checklist LOB](#) ondersteunen teams bij het monitoren en verbeteren van de kwaliteit op zowel team- als individueel niveau.

Professionaliseren

Een loopbaan-gerichte cultuur opent mogelijkheden voor iedereen binnen de onderwijsinstelling om zich verder te ontwikkelen. Of je nu docent bent of beleidsmaker, professionalisering biedt de kans om samen sterker te worden en van elkaar te leren. Wanneer LOB een terugkerend

thema is in teamgesprekken en personeelsbeleid, ontstaat er een omgeving waarin leren en begeleiden elkaar versterken.

De onderwijsinstelling kan bijdragen door ruimte te bieden voor uitwisseling, reflectie en gezamenlijke groei. Zo wordt de visie op LOB niet alleen gekend, maar ook daadwerkelijk beleefd in de dagelijkse begeleiding van leerlingen en studenten. Hierdoor groeit LOB uit tot een gedeelde ambitie die richting geeft aan de toekomst van zowel leerlingen en studenten, als medewerkers.

Samenhangende begeleidingsaanpak

Loopbaanontwikkeling krijgt extra betekenis wanneer het inhoudelijk is verweven met het curriculum en ondersteund wordt door een samenhangende begeleidingsaanpak waarin alle docenten een actieve rol kunnen spelen. Hoe ziet dat eruit?

- **Docenten** integreren LOB in hun lessen en verbinden zo theorie met praktijk waardoor loopbaanontwikkeling tastbaar en relevant wordt voor leerlingen en studenten.
- **Onderwijsbegeleiders** stemmen af met andere professionals, zoals tweedelijnsvoorzieningen, waardoor continuïteit en kwaliteit in de begeleiding worden versterkt.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 5

- **Ouders, bedrijven en maatschappelijke partners** worden actief betrokken, bijvoorbeeld via gastlessen, stages en netwerkbijeenkomsten. Hierdoor ervaren leerlingen en studenten hoe hun leerproces aansluit op de praktijk en de arbeidsmarkt.

Door deze samenwerking ontstaat een krachtige leeromgeving waarin leerlingen en studenten niet alleen kennis opdoen, maar ook leren richting te geven aan hun eigen toekomst.

Richtlijnen voor begeleiders van leerlingen en studenten

Binnen een loopbaangerichte leeromgeving ontstaat gezamenlijke verantwoordelijkheid in het opleidingsteam. Door samen te werken, kunnen begeleiders bijdragen aan een omgeving waarin elke leerling of student wordt ondersteund door een - bij voorkeur - vaste, deskundige begeleider gedurende de schooltijd in het vo en tijdens de studieloopbaan in het mbo of hbo. Overkoepelende taken kunnen worden opgepakt door een LOB-coördinator, projectleider of specialistische loopbaanbegeleider.

Taken van begeleiders:

- Leerlingen en studenten begeleiden bij het opdoen van leer- en loopbaanervaringen en de reflectie daarop.
- Reflectie stimuleren op persoonlijke ontwikkeling, studie- en loopbaanvaardigheden.
- Ondersteunen bij het maken van keuzes in het leer- en loopbaanproces.
- Samen met de leerling en student de loopbaanontwikkeling volgen en bespreken.
- Contact onderhouden met relevante betrokkenen binnen en buiten de onderwijsinstelling.
- Belemmeringen signaleren en waar nodig passende ondersteuning organiseren.

Kennis en vaardigheden van begeleiding:

- Inzicht in de visie en doelen van LOB binnen de onderwijsinstelling en het team.
- Bewustzijn van de eigen rol binnen LOB en de leeromgeving.
- Kennis van het onderwijsprogramma, keuzemomenten, opleidingen, beroepen en arbeidsmarkt.
- Pedagogisch handelen, coachings- en gesprekstechnieken, en het stimuleren van talentontwikkeling.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

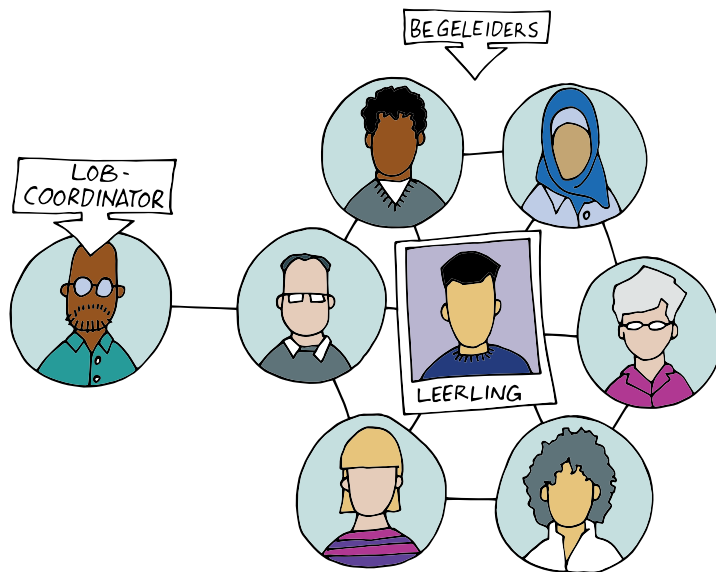
Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

UITGANGSPUNT 5

Voor een uitgebreidere beschrijving van taken en deskundigheid van LOB-coördinatoren en specialistische loopbaanbegeleiders wordt verwezen naar het [Raamwerk voor loopbaanbegeleiding van jongeren](#) en de [LOB-taken](#) van het Expertisepunt LOB. Passende scholing en professionalisering zijn noodzakelijk voor een goede uitvoering van deze taken (Expertisepunt LOB, 2023).

Praktijkvoorbeelden

- [De inzet van alumni](#)
Alumni kunnen het LOB-programma versterken door mee te werken aan activiteiten en feedback te geven op de aanpak.
- [Het reflectiecanvas](#)
Met het reflectiecanvas krijg je inzicht in de verschillende aspecten van LOB en vertaal je die naar concrete actiepunten.
- [We hebben weinig tijd, dus laten we vertragen!](#)
Welke interventies helpen als scholen LOB breed in het team willen beleggen? Deze praktijk laat zien wat daarin effectief kan zijn.

Meer informatie en tools

- [Gesprekstool: LOB: dit willen leerlingen en studenten](#)
- [LOB-scan](#)
- [Reflectiecanvas](#)
- [Checklist LOB](#) (Laks, VO-raad, BiOND)
- [Checklist: hoe beslis jij mee over LOB?](#) (JOB)
- [Raamwerk voor loopbaanbegeleiding jongeren](#) (EuroGuidance)
- [LOB-taken](#)
- [Wegwijzer Kwaliteitsborging LOB](#)
- [Online module versterken loopbaanontwikkeling](#)

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

Sectoroverstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

5-STAPPENPLAN LOB

 <p>Uitgangspunt 1</p>	 <p>Uitgangspunt 2</p>	<p>1 Ontwikkel een gedeelde visie en ambitie Neem de sectoroverstijgende visie als uitgangspunt en vertaal die naar een gezamenlijke LOB-visie passend bij de onderwijsinstelling. Formuleer heldere doelen, rollen en werkplannen voor school-, team- en individueel niveau.</p>
 <p>Uitgangspunt 3</p>	<p>2 Creëer een krachtige LOB-leeromgeving LOB krijgt kracht door het als structureel onderdeel van het onderwijsprogramma te verbinden met alle leerjaren en sectoren. Door LOB te koppelen aan vakken, praktijkervaringen en reflectiemomenten ontstaat samenhang en verdieping.</p>	
 <p>Uitgangspunt 4</p>	<p>3 Versterk regionale samenwerking en doorlopende leerlijnen Werk samen met andere onderwijsinstellingen, bedrijven, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Ontwikkel gezamenlijk doorlopende leerlijnen en maak afspraken over eigenaarschap en besluitvorming.</p>	
 <p>Uitgangspunt 5</p>	<p>4 Monitor, evalueer en borg kwaliteit Instrumenten zoals de LOB-scan, het reflectiecanvas en feedback van leerlingen en studenten bieden waardevolle inzichten om de kwaliteit van LOB te monitoren en te versterken. Structurele evaluatiemomenten dragen bij aan continue verbetering.</p>	
 <p>Uitgangspunt 5</p>	<p>5 Investeer in professionalisering Scholing, intervisie en kennisdeling bieden alle betrokkenen de kans om zich verder te ontwikkelen tot loopbaangerichte professional, en versterken samen het leerklimaat.</p>	

Het kwaliteitskader
 Het belang van LOB
 Procesmatige aanpak
 LOB vanuit leerlingen/studenten
 Kansrijk kiezen

Sector-overstijgende visie
 Kwaliteitscriteria
 Stappenplan

Onderzoek
 Tools & praktijkvoorbeelden
 Bronnen
 Begrijpenlijst

CHECKLIST LOB VOLGENS HET 5-STAPPENPLAN

Deze checklist helpt om inzicht te krijgen in de kwaliteit van LOB binnen de onderwijsinstelling. De stappen zijn gebaseerd op het kwaliteitskader LOB en verrijkt met elementen uit de [checklist LOB](#) van BIOND, LAKS, de VO-Raad, Expertisepunt LOB en de [LOB checklist van JOB](#).

TIP
 Hulp nodig bij een stap?
 Klik op een icoontje!

STAP 1

1. Ontwikkel een gedeelde LOB-visie en ambitie

- Is er een gedeelde LOB-visie en ambitie, gebaseerd op de sector-overstijgende visie, die wordt gedragen door management, medewerkers en leerlingen/studenten?
- Zijn de uitgangspunten, ambities en doelen van LOB helder geformuleerd en vertaald naar concreet beleid en werkplannen op school-, team- en individueel niveau?
- Zijn rollen, verantwoordelijkheden en verwachtingen rondom LOB duidelijk belegd en gecommuniceerd binnen de organisatie en naar leerlingen of studenten en ouders?
- Worden doelen en aanpak van LOB periodiek geëvalueerd en bijgesteld, met betrokkenheid van leerlingen en studenten?

Zie uitgangspunt 1

en uitgangspunt 2

STAP 2

2. Creeër een krachtige LOB-leeromgeving

- Is LOB structureel onderdeel van het onderwijsprogramma, door alle leerjaren en sectoren heen?
- Wordt LOB gekoppeld aan vakken, praktijkervaringen en reflectiemomenten?
- Vinden er regelmatig loopbaangesprekken plaats, gericht op reflectie en eigenaarschap?
- Worden begeleidingsgesprekken in de vorm van een dialoog (leerling of student, onderwijs, praktijk) georganiseerd?
- Worden loopbaangesprekken en reflecties vastgelegd?
- Zijn er reflectiemomenten na LOB-activiteiten?
- Wordt arbeidsmarktinformatie actief meegenomen tijdens het loopbaanproces van leerlingen en studenten?

Zie uitgangspunt 3

STAP 3

3. Versterk regionale samenwerking en doorlopende leerlijnen

- Werkt de onderwijsinstelling samen met andere scholen/onderwijsinstellingen, arbeidsmarkt, gemeenten en maatschappelijke organisaties?
- Zijn er afspraken over doorlopende leerlijnen en eigenaarschap?
- Worden externe partners actief betrokken bij LOB-activiteiten?

Zie uitgangspunt 4

STAP 4

4. Monitor, evalueer en borg kwaliteit

- Wordt de kwaliteit van LOB gemonitord?
- Wordt feedback van leerlingen en studenten structureel verzameld en gebruikt?
- Vindt er jaarlijkse evaluatie en bijstelling van beleid en uitvoering plaats?

Zie uitgangspunt 5

STAP 5

5. Investeer in professionalisering

- Is er structurele aandacht voor scholing, intervisie en kennisdeling voor alle betrokkenen?
- Wordt professionalisering gestimuleerd en gefaciliteerd door het management?
- Is er een cultuur waarin teamleden samen leren en ontwikkelen rondom LOB?

Zie uitgangspunt 5

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

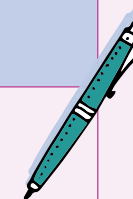
Bronnen

Begrippenlijst

Zelfevaluatie LOB-implementatie

Gebruik deze tabel om per stap aan te geven in hoeverre deze binnen de instelling is gerealiseerd. Zet een kruisje bij het niveau dat het beste past bij de huidige situatie.

Stap	Uitgangspunt	Minimaal	Basis	Geïntegreerd	Opmerkingen	
1	Ontwikkel een gedeelde LOB-visie en ambitie	1 en 2	☐	☐	☐	
2	Creeër een krachtige LOB-leeromgeving	3	☐	☐	☐	
3	Versterk regionale samenwerking en doorlopende leerlijnen	4	☐	☐	☐	
4	Monitor, evalueer en borg kwaliteit	5	☐	☐	☐	
5	Investeer in professionalisering	5	☐	☐	☐	

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

WAT WETEN WE UIT ONDERZOEK

Wat weten we uit onderzoek over de vormgeving en effecten van LOB?

Beschikbaar onderzoek naar LOB richt zich met name op de vormgeving en inrichting van LOB. De uitkomsten van onderzoeken laten zien dat de invulling van LOB sterk varieert en nog volop in ontwikkeling is. Dat maakt het lastig uitspraken te doen over effectiviteit en over werkzame elementen. Er lijkt echter wel consensus over een aantal vormgevingselementen die van belang lijken te zijn voor de ontwikkeling van een arbeidsidentiteit en het leren sturing geven aan de eigen loopbaan. Uit theorie en onderzoek rondom LOB blijkt dat twee typen activiteiten, in samenhang toegepast, van essentieel belang zijn:

- het opdoen van (praktijk)ervaringen die binding hebben met de beroepspraktijk en passen bij de fase waarin de student zich bevindt
- het voeren van LOB-gesprekken over de opgedane (praktijk)ervaringen in de vorm van een dialoog (terugkijken (reflectie) en vooruitkijken (de volgende stap)).

Zeven elementen die bijdragen aan effectieve LOB

Bovenstaande activiteiten zijn ook terug te vinden in de uitkomsten uit een overzichtsstudie van nationale en internationale literatuur naar effectieve LOB in het vmbo (Korpershoek et al. 2022). Hieruit zijn zeven elementen naar voren gekomen die bij kunnen dragen aan effectieve LOB

en het studie- en beroepskeuzeprocess van vmbo-leerlingen. Het gaat hier om de volgende zeven elementen die bijdragen aan effectieve LOB die ook toepasbaar zijn op havo/vwo, mbo en hbo:

1. Verbinding leggen met de praktijk
2. De leerling heeft een actieve rol
3. Samenhangend traject met betrokkenheid van de school/onderwijsinstelling
4. Reflectie
5. Ouderbetrokkenheid
6. Omgaan met verwachtingspatronen
7. Vergroten van self-efficacy en beroepsinteresse via kennisverwerving

Wat hebben onderwijsprofessionals nodig om leerlingen en studenten te begeleiden in de ontwikkeling van hun (school)loopbaan

Uit onderzoek van Van Diepen et al. (2023) blijkt dat onderwijsprofessionals vooral gebaat zijn bij een context waarin zij, zowel inhoudelijk als organisatorisch, concrete stappen kunnen zetten om loopbaanbegeleiding als een samenhangende aanpak te integreren in de dagelijkse onderwijspraktijk.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

In deze context zijn de onderstaande drie voorwaarden van toepassing:

1. slim organiseren (door managers of leidinggevenden)
2. professionele ruimte (voor docenten)
3. aanjagen (door trekkers of experts op het gebied van LOB).

Deze drie voorwaarden beïnvloeden elkaar ook. Zo is slim organiseren nodig om professionele ruimte voor docenten mogelijk te maken. Het is effectiever om pas te werken aan het aanleren van concrete kennis en vaardigheden op het gebied van loopbaanbegeleiding, wanneer aan bovenstaande voorwaarden is voldaan.

SLIM ORGANISEREN

Hiermee wordt bedoeld dat er haalbare en organiseerbare stappen worden gezet in het doel om loopbaanbegeleiding te verweven met de dagelijkse onderwijspraktijk. Op basis van ons onderzoek zijn de volgende vijf sleutels voor managers of leidinggevenden geformuleerd.

1. Begin klein en sluit aan op wat er al is.
2. Het management geeft consequent en constructief aandacht aan LOB
3. Voer de regie op doorgaande docentprofessionalisering (door een LOB-aanjager).

4. Zet 'aanjagers' in positie, zodat loopbaanbegeleiding gaat leven in de organisatie.
5. Regel dat de 'aanjagers' een 'sparringpartner' hebben die het proces bewaakt.

PROFESSIELE RUIMTE BENUTTEN

Uit het onderzoek blijkt dat professionele ruimte noodzakelijk is om loopbaanbegeleiding meer van iedereen te maken en voor de veiligheid om van en met elkaar te leren. Dit begint met het kiezen voor vertraging en verbinding, bijvoorbeeld door in overleg- en professionaliseringsmomenten geen of minder informatie over te dragen of afspraken te maken. Hiervoor kan de dialoog als middel worden ingezet maar er kan ook op andere wijze invulling worden gegeven aan vertraging en verbinding; denk aan verschillende vormen van intervisie en andere 'ontmoetingen-zonder-agenda'. Professionele ruimte ontstaat wanneer iedereen erop vertrouwt, of gaat vertrouwen door het te ervaren, dat ook open ontmoetingen zich 'uitbetalen'.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

AANJAGEN

Om loopbaanbegeleiding te verweven met de onderwijspraktijk, zijn aanjagers nodig die het thema voortdurend onder de aandacht brengen en het belang ervan op verschillende plekken benadrukken en herhalen. Aanjagers die zichzelf (en het thema) zichtbaar maken, proactief handelen en ruimte innemen, kunnen managers helpen om slim te organiseren en docenten helpen om professionele ruimte te benutten. Andersom kan management dat slim organiseert en een docententeam dat professionele ruimte benut ervoor zorgen dat aanjagers zichzelf zichtbaar kunnen maken en invloed hebben. Door het onderwerp in de organisatie aan te jagen, spreken aanjagers, managers en docenten steeds meer een gezamenlijke taal van waaruit loopbaanbegeleiding begrepen kan worden en professionals erdoor gegrepen kunnen worden.

Effectiviteit van LOB-interventies

Een internationale literatuurstudie naar de effectiviteit van interventies (Gelderblom, 2021) op het gebied van LOB levert een stevig bewijs voor de positieve effecten van LOB op de onderwijsresultaten, economische resultaten en andere, "sociale", resultaten. Dit wijst erop dat LOB ook op langere termijn baten oplevert op de arbeidsmarkt.

Wat werkt en wat versterkt

Het verbeteren van de mbo-hbo transitie is van groot belang voor een beter studie- en studentsucces van studenten die doorstromen van mbo naar hbo. Ondanks aandacht vanuit beleid en praktijk gaat deze overgang vaak gepaard met een hoge uitval en een matige studieprogressie. Meer inzicht is nodig in effectieve aanpakken om de overgang succesvol te laten verlopen. Binnen het samenwerkingsverband 'Succesvolle doorstroom mbo-hbo Noord-Nederland' werken mbo-instellingen en hogescholen in de regio samen om met concrete voorlichtings- en aansluitingsactiviteiten deze overgang te versoepelen. Dit onderzoek heeft betrekking op opbrengsten van deze onderwijsactiviteiten aan 'beide zijden van de poort': (1) mbo-activiteiten, waaronder keuzedelen, gericht op voorbereiding op een vervolgopleiding en (2) hbo-activiteiten (m.n. de Eerste 100 dagen-programma's), gericht op een betere landing in het hbo.

In dit onderzoek (Muja et al. 2025) worden praktische handvatten en aanbevelingen voor praktijk en beleid gegeven die niet alleen toepasbaar zijn voor de doorstroom van het mbo naar het hbo, maar ook zeker interessant zijn voor de doorstroom van het havo/vwo naar het hbo.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

Wat vinden leerlingen en studenten belangrijk aan LOB

Youngworks heeft in opdracht van het Expertisepunt LOB een kwalitatief onderzoek gedaan naar de behoeften van leerlingen en studenten op het gebied van LOB en welke kansen zij zien voor verbeteringen op hun school/onderwijsinstelling (Schuurman et al. 2020). Hieruit komen verschillende kansen naar voren op het gebied van LOB die zijn te vatten in drie kernconcepten:

1. Persoonlijke relevantie
2. Een levendige vorm van reflectie op praktijkervaringen
3. Herkenbare LOB

PERSOONLIJKE RELEVANTIE

Leerlingen en studenten willen meer maatwerk op het gebied van LOB, waarbij de invulling en inhoud is afgestemd op persoonlijke behoeften en de fase van ontwikkeling van de leerling of student. De rol van mentor of coach waarderen leerlingen en studenten zeer, maar ze wensen meer persoonlijk contact, juist dan is er ruimte voor maatwerk. LOB vindt veelal plaats in groepsverband (tijdens mentor-/SLB-/LOB-uren), waarbij iedereen dezelfde activiteiten doorloopt. Leerlingen en studenten zien leeftijdsgenoten niet als een geschikte gesprekspartner voor LOB-gerelateerde

onderwerpen. Ze zoeken ervaringsexperts (bijvoorbeeld leerlingen en studenten die een stap verder zijn, zoals alumni) of mensen in hun omgeving die met ze mee kunnen denken vanuit een coachende rol (een mentor/ouder).

EEN LEVENDIGE FORM VAN REFLECTIE OP PRAKTIJKERVARINGEN

Leerlingen en studenten zijn positief over projecten/stages waarbij ze praktijkervaringen opdoen bij organisaties, of aan de slag gaan met echte vraagstukken. Door na afloop te reflecteren op hun drijfveren en kwaliteiten, ontwikkelen ze zelfinzicht en leren ze over hun talenten en (on)mogelijkheden. Veel leerlingen en studenten vinden dat er nu nog te weinig ruimte wordt geboden voor het opdoen van praktijkervaringen. Daarbij heeft het invullen van te lange en saaie vragenlijsten voor veel leerlingen en studenten geen toegevoegde waarde. Dat geldt zowel voor te lange invulreflectie-opdrachten als voor studiekeuze- en beroepstesten.

Belangrijk is dus dat reflectie na een ervaring plaatsvindt, maar in een meer levendige vorm.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

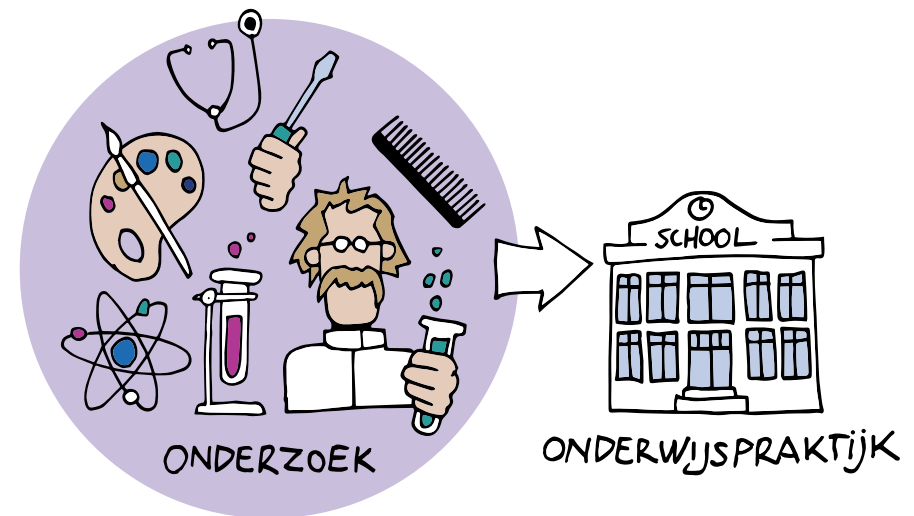
HERKENBARE LOB

Leerlingen en studenten zien geen samenhang of doorlopende LOB-lijn die hen vanaf het vo voorbereidt op een vervolgopleiding en de arbeidsmarkt. Door gebrek aan een eenduidige taal is het moeilijker voor leerlingen en studenten om samenhang te zien. Het zou zinvol zijn als leerlingen en studenten bewuster gaan ervaren dat ze tijdens hun hele onderwijsloopbaan met LOB bezig zijn en wat de toegevoegde waarde daarvan is.

Van beroepsbeeld naar beroepswerkelijkheid

Het is van belang meer aandacht te schenken aan hoe beroepsbeelden en de beroepswerkelijkheid het beste naar buiten kunnen worden gebracht, zowel bij loopbaanoriëntatie als bij loopbaanrealisatie (van Beelen-Slijper, et al., 2024). De oriëntatie op een studie en beroep mag zich niet beperken tot het uitzoeken van 'wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik' (zelfconceptverheldering), maar moet ook aandacht hebben voor kennismaking met beroepen (horizonverruiming). Het is evident dat studie- of beroepskeuze-exploratie niet kan worden afgedwongen. LOB kan een belangrijke rol spelen om beroepsbeelden onder de aandacht te brengen, door leerlingen en studenten op realistische wijze in aanraking te brengen met de beroepswerkelijkheid.

Een voorbeeld hiervan zijn bijvoorbeeld snuffelstages en de inzet van aansprekende communicatiematerialen, gebaseerd op 'echte verhalen'. Zonder een 'menukaart' is het lastig kiezen. Professionalisering van docenten en decanen is noodzakelijk. Als zij bewuster worden van de veranderingen van werk, kunnen ze dit weer uitdragen naar de leerlingen en studenten die ze opleiden, én richting ouders, bijvoorbeeld op open dagen.

WAT WETEN WE UIT DE PRAKTIJK

Wat weten we uit onderzoek over de vormgeving en effecten van LOB?

Onderwijsinstellingen in het vo, mbo en ho werken dagelijks aan LOB om leerlingen en studenten te helpen richting te geven aan hun toekomst. In opdracht van het Expertisepunt LOB is onderzoek gedaan naar 'Wat maakt een LOB-activiteit nu écht succesvol' (Wiersema et al. 2025)?

Het onderzoek is gebaseerd op een analyse van 65 praktijkvoorbeelden uit de databank van het Expertisepunt LOB, waarbij de centrale vraag werd gesteld waarom deze voorbeelden in de praktijk als succesvol worden ervaren.

Op basis van de analyse identificeerden de onderzoekers vijf categorieën van succeselementen:

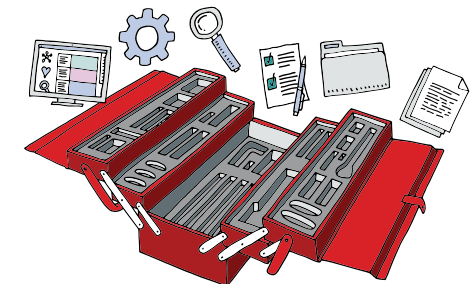
1. De taal van leerlingen en studenten spreken
2. Aansluiten bij basisbehoeften van leerlingen en studenten (relatie, autonomie en competentie)
3. Samen werken aan LOB binnen de organisatie
4. Samen werken aan LOB buiten de organisatie
5. Materiële randvoorwaarden

Opvallend is dat vooral het aansluiten bij de taal en basisbehoeften van leerlingen en studenten veelvuldig werd genoemd in de praktijkvoorbeelden. Dit laat zien dat effectieve LOB meer is dan alleen goede begeleiding; het vraagt ook om een benadering die leerlingen en studenten écht begrijpt en betreft.

Meer dan alleen 'leren kiezen'

Naast het versterken van loopbaancompetenties – zoals vaak centraal staat in definities van LOB – bleken onderwijsinstellingen ook andere doelen na te streven, zoals het verbeteren van taalvaardigheid. LOB wordt in de praktijk dus vaak breder geïnterpreteerd dan enkel 'leren kiezen'.

Een ander interessant inzicht: sommige LOB-activiteiten richtten zich niet direct op leerlingen en studenten, maar op het versterken van de leeromgeving of de samenwerking met externe partijen, zoals ouders of het werkveld.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

TOOLS & PRAKTIJKVOORBEELDEN

Tools, handreikingen en wegwijzers

- [Checklist doorlopende leerlijn](#)
- [Checklist LOB](#)
- [Checklist LOB JOB](#)
- [Document Voorbeeldvragen loopbaangesprek](#)
- [Handreiking 'Samen werken aan LOB en doorstroom in de regio'](#)
Mittendorff, 2021
- [Kansrijk Kiezen, integreren arbeidsmarktinformatie binnen LOB](#)
- [LOB-scan](#)
- [LOB-taken](#)
- [LOB versterkers | Studentenwensen](#)
- [Tedtalk 'Hoe borg je een samenwerking' E. Klaster, 2025](#)
- [Tool Faciliteren LOB-leeromgeving](#)
Hoeve, den Boer, 2020
- [Tool LOB-curriculumplanner](#)
- [Wegwijzer kwaliteitsborging](#)
- [Wegwijzer Loopbaancompetenties](#)
- [Wegwijzer Loopbaangerichte Leeromgeving](#)
- [Wegwijzer loopbaandossier](#)
- [Wegwijzer loopbaangesprek](#)

Praktijkvoorbeelden

- [Arbeidsmarktinformatie integreren binnen LOB/Kansrijk kiezen](#)
- [LOB programma vo](#)
- [LOB programma mbo](#)
- [Loopbaandossier](#)
- [Loopbaangesprek](#)
- [Loopbaangerichte leeromgeving](#)
- [Regelgeving en kaders](#)
- [Visie, beleid en kwaliteit](#)

[Bekijk alle praktijkvoorbeelden](#)

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

BRONNEN

Onderzoek

- [Career learning environments in vocational education](#)
Draaisma, 2018
- [Duurzame inzetbaarheid in perspectief : inzichten en oplossingen op sector, organisatie en individueel niveau](#)
Blatter, Dorenbosch, Keijzer (2014)
- [Effectieve loopbaanoriëntatie en loopbaanbegeleiding \(LOB\) in het vmbo: een overzichtsstudie van nationale en internationale literatuur](#)
Korpershoek, Karssen, Spijkerboer, Petit, Hermans (2022).
- [Effectiviteit van lob-interventies](#)
Gelderblom, Hardonk, de Koning, de Vleeschouwer (2021)
- [Jongerenperspectief op LOB](#)
Schuurman, Mudde, Youngworks (2020)
- [Leeromgeving voor loopbaanleren. Onderzoek naar relaties tussen de leeromgeving en loopbaancompetenties van vmbo en mbo leerlingen.](#)
Pedagogische Studiën, 86 (2) 93-109. Kuijpers, Meijers (2009)
- [Leren van Loopbaanoriëntatie en – begeleiding in de praktijk](#)
Wiersema, van Diepen (2025)
- [Literatuurstudie Studiekeuze en arbeidsmarkt](#)
Fouarge, Kühn-Nelen, Mommers (2016)

- [Onderzoeksrapport loopbaangericht leven lang ontwikkelen, Economisch en zingevingsperspectief voor nu en de toekomst](#)
Prof. dr. Kuijpers & dr. Draaisma (2020)
- [Raamwerk voor loopbaanbegeleiding jongeren, een handreiking voor loopbaanprofessionals voor vormgeving en uitvoering van LOB-beleid binnen scholen](#)
Euroguidance, 2015
- [The relationship between career competencies, career identity, motivation and quality of choice](#)
Meijers, Kuijpers, Gundy (2013)
- [Transitie van mbo naar hbo, wat werkt en wat versterkt](#)
ResearchNed (Muja, van den Broek, Luyten, van Mensvoort) (Kievitsbosch, Kamans, Vugteveen, 2025)
- [Van beroepsbeeld naar beroepswerkelijkheid](#)
van Beelen-Slijper, Biemans, Sjoer, Verstegen
- [We hebben weinig tijd dus laten we vertragen. Onderzoek naar interventies om loopbaanbegeleiding meer van iedereen te maken](#)
van Diepen, Wiersema, Ebbinge (2023). Lectoraat Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad & Leergang Loopbaancoaching. HvA

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

- [We're short on time so let's slow down: Research into interventions to make career guidance more the responsibility of everyone](#)

HvA Research Database

Publicaties

- [Publicatie Loopbaanleren in School en de praktijk, pilot Trialoog](#)
Stimuleringsproject LOB, Meijers, Kuijpers (2015)
- [Samen gericht opleiden voor wendbare vakmensen](#)
IBO Toekomstbestendigheid van het mbo (2023)
Rijksoverheid
- [Visiedocument LOB](#)

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

BEGRIPPENLIJST

BPV – Beroepspraktijkvorming

De stage of praktijkperiode binnen het mbo, waarin leerlingen en studenten in een echte werkomgeving vaardigheden opdoen.

IBO – Interdepartementaal Beleidsonderzoek

Een beleidsinstrument waarbij verschillende ministeries gezamenlijk onderzoek doen naar maatschappelijke vraagstukken.

LLO – Leven Lang Ontwikkelen

Het principe dat mensen zich hun hele leven blijven ontwikkelen, zowel professioneel als persoonlijk.

LOB - loopbaanoriëntatie, -ontwikkeling en begeleiding

Onder Loopbaanoriëntatie, -ontwikkeling en –begeleiding (LOB) verstaan we het geheel van begeleiding en activiteiten waarmee de school leerlingen en studenten tijdens hun opleiding ondersteunt bij het leren maken van loopbaan- en studiekeuzes.

Loopbaangerichte leeromgeving

Een leeromgeving waarin leerlingen en studenten actief worden gestimuleerd om ervaringen op te doen, te reflecteren, keuzes te maken en hun loopbaan vorm te geven.

SLB – studieloopbaanbegeleiding

Onder studieloopbaanbegeleiding verstaan we de begeleiding die leerlingen en studenten helpt bij hun studievoortgang, professionele ontwikkeling en het maken van keuzes binnen hun opleiding en toekomstige loopbaan.

Self-efficacy

Het geloof van leerlingen en studenten in hun eigen kunnen om bepaalde taken of doelen succesvol uit te voeren.

BASIS VAN LOB

Het kwaliteitskader

Het belang van LOB

Procesmatige aanpak

LOB vanuit leerlingen/studenten

Kansrijk kiezen

AAN DE SLAG

Sector-overstijgende visie

Kwaliteitscriteria

Stappenplan

VERDIEPING

Onderzoek

Tools & praktijkvoorbeelden

Bronnen

Begrippenlijst

Studentsucces

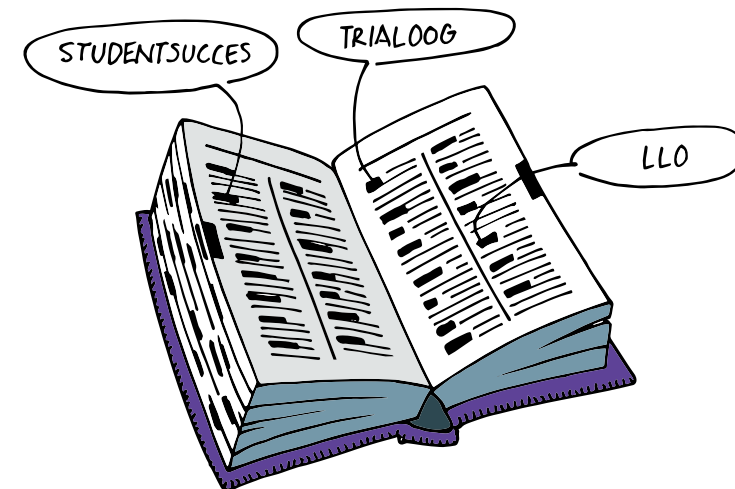
Studentsucces verwijst naar meer dan alleen het behalen van een diploma of het minimaliseren van studie-uitval en -vertraging. Het begrip omvat de brede persoonsvorming van studenten tijdens hun studietijd, waarbij niet alleen de kwalificatie voor een beroep centraal staat, maar ook de persoonlijke ontwikkeling en socialisatie. Dit betekent dat studenten worden voorbereid op hun rol als betrokken professionals in een dynamische en complexe samenleving.

Studiesucces

Studiesucces in het hbo verwijst in de kern naar het behalen van het diploma binnen een opleiding, vaak uitgedrukt in rendementcijfers zoals het percentage studenten dat binnen een bepaalde tijd afstudeert. Studiesucces is echter meer dan alleen het snel behalen van een diploma. Het gaat ook om het bieden van kwalitatief goed onderwijs, het begeleiden van studenten naar een diploma en het creëren van een omgeving waarin studenten zich thuis voelen en zich kunnen ontwikkelen. Daarbij is er aandacht voor verschillen tussen studenten, hun vooropleiding en persoonlijke omstandigheden.

Trialoog

Een driegesprek tussen student, BPV-docent en praktijkbegeleider tijdens stage of praktijkvorming, waarin de ontwikkeling van de student centraal staat.

COLOFON

KWALITEITSKADER LOB - LEIDRAAD VOOR HANDELEN

Uitgave: Expertisepunt LOB

Initiatief van: VO-raad, MBO Raad en Vereniging Hogescholen

Mede mogelijk gemaakt door: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Tekst: M. Bult en E. Heijne

Vormgeving: M. Strubbe

Illustraties: H. Zandvliet en Flaticon.com

Expertisepuntlob.nl

Tjaskermolenlaan 1

3447 GE Woerden

info@expertisepuntlob.nl

© 2026 Expertisepunt LOB, VO-raad, MBO Raad en Vereniging Hogescholen
Overname van (delen van) deze publicatie is toegestaan met bronvermelding.

Versie 1, april 2026